

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Cuvântul de deschidere

ținut de vice-prezidentul „Asociațiunii“ DI
ANDREI BĂRSEANU la adunarea jubilară
din Blaj, din 15:28 August 1911.

(Continuare și fine).

Un singur punct din activitatea semi-centenară a însoțirii noastre îmi voi lua libertatea a-l atinge ceva mai cu din adinsul, anume, crearea și dezvoltarea despărțămintelor ei. Instituite în a. 1869, despărțămintele erau chemate să țină legătura între conducerea Asociației și între masele cele mari ale poporului, ținând viu interesul publicului nostru și mai vărtos al celui dela țară față cu scopurile însoțirii noastre și în deosebi înlesnind realizarea problemelor ei prin înființarea de biblioteci populare, prin ținerea de prelegeri pentru popor, mai cu seamă din domeniul agriculturii, industriei și comerțului, prin procurarea de mașini agricole și explicarea întrebuințării lor, prin înființarea grădinilor școlare și a altor economii de model, prin îndemnarea poporului de a îmbrățișa meseriile și negoțul, precum și a înființa însoțiri economice și culturale; în fine prin combaterea alcoolismului, prin răspândirea cunoștințelor igienice și a altor cunoștințe folositoare.

La început deși înființate, multe din ele abia vegetau, mărgininându-se a încassa taxele dela membri și a ține din când în când câte o adunare cercuială.

Abia după noua arondare din a. 1888 și mai cu seamă după noua organizare din 1898 începură despărțămintele a-și împlini în adevăr misiunea lor. Astăzi, constat cu cea mai mare mulțămire sufletească, ele sunt factorii cei mai însemnați ai Asociației noastre la îndeplinirea lucrării ei mântuitoare pentru lumina poporului și pentru povățuirea

lui în toate cele bune și folositoare; ele sunt rădăcinile, care dau pomului însoțirii noastre hrana trebuincioasă și totodată ramurile pline de vieață, prin care își împarte ca roadele sale din ce în ce mai bogate în mijlocul poporului nostru. In cele mai multe din ele, — care au început a pătrunde până la periferiile ținuturilor locuite de Români în această țară, chiar și în Maramurașul depărtat, — se observă în timpul din urmă o adevărată emulație de a face însoțirea noastră cât mai folositoare

pentru neamul din care facem parte, și nu găsesc cuvinte de ajuns a lăuda zelul conducătorilor lor, pătrunși așa de adânc de chemarea ce le e încredințată.

Afle-și mulțămirea acești campioni ai culturii noastre naționale în conștiința, că și-au împlinit și-și împlinesc o datorie sfântă față de frații lor de acelaș sânge, și în încredințarea, că semințele aruncate prin silința lor nu se vor perde în zadar, ci vor produce rod însutit și înmiit!

Se pot afla oameni, cari să nu fie pe deplin mulțămiiți cu lucrările

îndeplinite de Asociația noastră în timpul de o jumătate de veac, de când viază, — lucrări, pe care mi-am permis a le schița în liniamente generale, — și cărora să li se pară prea mare diferența între cele plănuite la plămădirea însoțirii noastre și între rezultatele obținute. Unora ca acestora le aduc aminte, că întreprinderile omenesti sunt supuse la diferite împrejurări, care pot promova sau împedecă lucrările acestor întreprinderi și că împrejurările, sub care s'a dezvoltat Asociația noastră, n'au fost totdeauna din cele mai favorabile.

Alții iarăși se vor întrebă cu mirare, cum oare o societate culturală a unui popor de peste 3 milioane, după o vieață de o jumătate de veac a ajuns la rezultate așa de modeste materiale, având, împreună cu fundațiunile ce le administrează o avere de abia un milion de cor., pe când societăți mai tinere ale popoarelor conlocuitoare din această țară posed averi cu mult mai însemnate?

Unii ca aceștia n'ar trebui să uite mai întâiu de relațiile materiale nefavorabile, în care a trăit poporul nostru în trecut, și apoi de jertfele deosebit de mari, pe care le-a adus și le aduce acest popor pentru susținerea instituțiilor sale morale și culturale. Cine-și dă seamă de greutățile, cu care se luptă poporul nostru, ca să-și poată susține cele vre-o trei mii de școli și și mai multe biserici, pe lângă purtarea greutăților Statului, ale comitatelor și comunelor, nu se va mira, că n'a putut face mai mult pentru reuniunile sale, al căror număr se urcă de prezent la câte-va sute. Dimpotrivă va trebui să ajungă la convingerea, că neamul nostru a făcut și face, în raport cu starea sa materială, extraordinar de mult pentru păstrarea și dezvoltarea bunurilor sale sufletești, arătându-se astfel ca un popor capabil de cul-

tură, și că s'ar face vinovați de o mare greșală, de o crimă chiar în contra umanității și a progresului aceia, cari, din ori și ce considerațiuni, ar căuta să-l împedecă în ni-zuințele lui culturale. Totodată, judecând progresele, pe care le-a făcut poporul nostru în ultimii 50 de ani, cu toate greutățile, ce a avut a le întâmpina, va trebui să constate, că Românul nici nu poate fi oprit în drumul său spre propășire, de oare-ce el are într'ânsul puterea picăturii de apă, care sfarmă stâncile: „*non vi, sed saepe cadendo*“.

Și la aceste progrese ale popo-rului nostru din ultima jumătate de veac Asociația noastră de bună seamă încă a contribuit cu ceva.

Să binecuvântăm deci amintirea acelor bărbați cu suflet mare, cari au întemeiat acum 50 de ani această măreață instituțiune culturală, iar moștenirea lor să o păstrăm cu sfin-țenie, să o înmulțim, să o facem tot mai folositoare neamului, ai căruia fii ne numim!

Și acum, după ce am aruncat o privire asupra trecutului de o jumă-tate de veac al însoțirii noastre, să ne cugetăm o clipă și la viitor.

Ce drum să urmeze Asociația noastră de aici înainte? — cred, că este întrebarea, ce i-se impune oriși-căruia dintre noi în această clipită.

La această întrebare nu pot răs-punde altceva, decât: calea ce a urmat-o până acum, care este în conglăsuire cu dorințele fericților ei întemeietori și care s'a afirmat, că este cea dreaptă.

Vom cultiva deci înainte de toate graiul național: acel „tesaur, născut cu noi dela țitele maicei noastre, dulce ca sărutările măicu-țelor, când ne aplecau la sânul lor; tesaur mai scump decât viața; te-saur, care, de l-am fi pierdut, de l-am perde, de vom suferi vre-odată, ca cineva cu puterea, au cu înșelăciunea, au cu momelile să ni-l răpească din mâinile noastre, atunci mai bine, să ne înghită pământul de vii, să ne adunăm la părinții nostri cu aceea mângâiere, că nu am trădat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni de a ne mai numi fiii lor“. Il vom cultiva, nu în înțelesul de a plăsmui o limbă nouă, sau a reinvia forme vechi, ceace s'a dovedit a fi o greșală, ci cerce-tând comorile aflătoare în popor, adăpându-ne din isvorul dătător de viață, din care a gustat un Alexan-dri, un Eminescu, un Alexandru Odobescu și un Ion Creangă, și din

care s'a inspirat și se inspiră un George Coșbuc și ceilalți aleși ai noștri, aflători în viață.

Vom grăi ori și unde și față cu ori și cine cu mândrie acest graiu, care s'a arătat destoinic a ex-prima orice cugetare cât de înaltă, orice simțire cât de profundă. Il vom iubi din toată inima, îl vom iubi din toată inima, îl vom păzi ca lumina ochilor și-l vom apăra chiar și cu prețul sângelui nostru, toți fără deosebire: bărbați și femei, ti-neri și bătrâni. Vom prețui ori și ce limbă, mai vârtos ale concetățe-nilor noștri, dar vom vorbi mai bucuros pe a noastră: limba româ-nească.

Vom cerceta trecutul poporului nostru, cultivând istoria națională și adunând cu pietate ori ce urmă, ce ne amintește acest trecut: Poporul nostru din această țară poate nu este în stare a arăta în trecutul său pagini așa strălucite ca alte neamuri. E și ușor de înțeles, de oarece trecutul său a fost mai mult o suferință îndelungată, din care ieșia stră-lucirea altora.

Cu toate acestea și în istoria neamului nostru vom afla câteva fi-guri mari și vrednice de toată cin-stea, care vor putea servi ori și când ca pilde urmașilor; din pagi-nile, de multe ori mohorâte, ale ei vom desprinde învățătura, că nea-mul nostru nu se pierde așa de ușor, deoarece a fost oțelit în trecu-tul său aproape bimilenar de focul, aproape neîntrerupt, al încercărilor și al suferințelor.

Vom căuta mai departe să cu-noaștem cu deamăruntul pământu-tul pe care locuim, cu frumusețile și bogățiile sale, pământul, în care odihnesc osămintele moșilor și stră-moșilor noștri și în sânul căruia vom odihni și noi odată, încredin-țați fiind, că, cu cât îl vom cunoaște mai bine, cu atât îl vom iubi mai mult.

Vom căuta înainte de toate să cunoaștem poporul din care facem parte, cu toate însușirile și particu-laritățile lui: cu graiul și obiceiurile lui, cu credințele și superstițiile lui, cu portul și cu felul de viață a lui, cu cântecele și jocurile, cu lucrările lui artistice, care atrag tot mai mult atențiunea pricepătorilor și care ne pot servi în adevăr de fală.

Cunoscându-l, sau mai bine zis, cunoscându-ne, vom căuta să culti-văm și să perfecționăm părțile bune, iar pe cele rele să le dălăturăm în-trucât ne va fi cu putință.

Ne vom îndrepta în deosebi cu dragoste privirile la poporul nostru dela țară, care formează puterea neamului nostru și care s'a arătat și până acum ca un pământ primi-tor, căutând să-l luminăm cu toate mijloacele culturii moderne, să-i desvoltăm încrederea în puterile proprii și astfel să facem dintr'ân-sul un popor conștiu și tot mai folositor șiei și țării, pe care o iu-bește cu atâtă căldură.

La această muncă, ce ne așteaptă de aici înainte, chem toate elemen-tele luminate ale neamului nostru din patrie, fără deosebire de sex și de etate. Să ne înrolăm cu toții, cu inimă curată și cu suflet plin de însuflețire, sub steagul acestei în-soțiri, care poartă deviza: „înain-tarea literaturii române și cultura poporului român“; să căutăm a ne face fiecare partea din aceea ce suntem datori neamului, din sânul căruia am ieșit; să urmăm cu cre-dință exemplul fericților noștri înaintași, și atunci putem privi fără teamă în viitor!

Și acum, sub scutul celui Prea-Inalt, în al cărui sfințit lăcaș ne aflăm și care a venit de atâtea ori în vremuri grele în ajutorul moșilor și strămoșilor noștri, să trecem într'a doua jumătate de veac a în-soțirii noastre.

Cu binecuvântarea Inalt Prea Sfințitor și Preasfințitor Arhiepiscopului, cari au binevoit a onora cu prezența lor întrunirea noastră, declar adunarea generală jubilară deschisă!

Serbările dela Blaj ale Astrei.

ZIUA A DOUA.

Pietatea...

Marți la orele 8 înainte de amiază s'a celebrat în Catedrală sf. Liturghie, căreia i-a urmat Parastasul în Cimitirul Bisericii parohiale pentru odihna răposa-ților apostoli ai Astrei.

La sf. Liturghie pontificată de Ilu-strisimul domn prepozit I. M. Moldovan au concelebrat dnii: Canonic Dr. Victor Szmigelski, Canonic Dr. Izidor Marcu, directorul școlii de fete din loc Silv. Nestor, directorul prep. I. F. Negruțiu și protopopol Sibiiului I. Togan.

Lume neșpus de multă umpleă până la îndesuială spațioasa Catedrală.

În frunte observăm pe Esc. Sa me-tropolitul nostru Dr. Victor Mihályi de Apșa; în tronul metropolitan din naia bi-sericii Mitropolitul Sibiiului Exc. Sa Ioan Meșianu; în stalurile canonice din dreapta Episcopii Ignăție Pap, Dr. Demetriu Radu,

frați ne-a surprins și cu prezența unora din regiuni depărtate.

Inima mea saltă de bucurie, când văd o adunare atât de impunătoare, precum nu am sperat să ajung acum la apusul vieții mele.

Vă salut cu iubire frățească, și din adâncul sufletului meu vă zic: Bine ați venit.

Și trec la ocaziunea, care a făcut să convenim cu toții într'acest loc de mare însemnătate pentru toată suflarea română.

Cu 50—60 de ani înainte nemții făceau pe aici opintiri mari, ca să răspândească limba și cultura germană; iar alte tendințe culturale să le sugrume și stărpească cu totul.

Atunci o pleiadă de bărbați bătrâni și tineri, pătrunși de frică, că nu cumva să ni-se știrbească sau chiar să perdem tezaurul, pentru care după mărturia celor vechi, părinții noștri au luptat mai mult decât pentru viață, — întru înțelegere deplină s'au ridicat ca un singur om, conștiu de ceea ce vrea să facă, și în loc de a se descuraja sub greutatea apăsării dușmane, s'au umplut de însuflețire deosebită și împreunându-se într-o falangă puternică, au început să stăruie cu înțelegere bună și devotament rar, ca să înființeze un adăpost sigur pentru apărarea limbei, și tot odată mijloc puternic pentru dezvoltarea ei.

Inteligenții români erau pe atunci în număr foarte restrâns. Afară de cariera preoțească, pe alte cariere ale vieții publice aveam foarte puțini indivizi. Mai înainte ne-a împedecat iobăgia, nesuferind proprietarii, ca averea lor cu tip de om să li-se subtragă de sub liberă dispunerea dâșnilor. Iar după sfărmașia aceluia jug, au intervenit alte piedeci. Regimul absolutistic legase în cătuși de fier ori ce mișcare cu tendințe naționale; iar stările materiale erau cele caracterizate pentru toate timpurile prin verbul „nu am pâne, nu am sare“, care-l cântau în cor toți locuitorii fără deosebire de limbă și naționalitate. Foarte puțini puteau dară să grijească de creșterea pruncilor sei. Mijloacele de comunicațiune, întru cari azi ne înbuibăm, lipsiau mai de tot, încât o călătorie la Brașov, la Șomcuta-mare, la Hațeg, eră o adevărată jertfă de timp, de forțe trupești și de bani, pentru că oamenii se folosiau mai mult numai de drumuri așternute de mama natură, lipsite între altele și de adăposturi, în cari călătorul să se poată odihni de ostenețele zilei.

Cu toate greutățile, stăruința de fier a bărbaților noștri a ajuns acolo, de în 23 Octombrie vechiu 1861 societatea noastră s'a inaugurat, în adunarea ce s'a ținut la Sibiu, participând numai 131 indivizi dintr'un popor de preste 2,000,000.

Pe câte de mic a fost numărul membrilor la început, pe atât de modeste erau și resursele materiale ale societății noastre.

Ani de-arândul nu a fost în stare de a țineă fie măcar o singură persoană, care să poată dedica dâșnei toată activitatea sa.

Cu toate aceste societatea noastră necontenit a făcut progres încet și lin, însă sigur. Ea s'a adus pe sine la cunoștința poporului român reslătit în regiuni depărtate; ea s'a dovedit ca un centru destinat a țineă în legătura strinsă toate tendințele noastre culturale.

Progresele uimitoare ce a făcut și face omenimea se resimt din ce în ce mai mult și la poporul nostru, și așa societatea noastră a luat avânt. Prin conducere înțeleaptă și aplicarea unor indivizi, cari cu devotament sacrifică toată activitatea sa spre realizarea scopurilor acestei societăți, ea a devenit creierul în care se cern, se frământă și se ordonează toate mișcările culturale ale noastre, și verigele cari duc pulsațiunile centrului spre periferie devin din ce în ce mai numeroase și mai tari.

Ea a putut cugeta, pe lângă toată smerenia mijloacelor sale, la crearea unor instituțiuni de mare însemnătate pentru dezvoltarea și luminarea noastră.

Avizați totdeauna numai și numai la puterile noastre, nici odată nu am fi ajuns acolo, ca dela un număr de 131 indivizi, când se plinesc 50 de ani, să-i putem serba iubileul în număr atât de impunător încât necum casele, dară nici stradele acestui loc nu-l poate cuprinde, — dacă societatea noastră nu ar fi ținut pururea în vedere două lucruri.

Întâiu ea s'a ferit ca de foc de politică. Recunoaștem cu toții și mărturisim sincer dorințele noastre de a ne câștiga în concertul conlocuitorilor noștri valoarea ce ni-se cuvine după dreptate. Dar lucruri de felul acesta sunt cu totul exchise din cadrele activității acestei societăți. Totdeauna am tins și avem să tindem și în viitor numai la paza tezaurului nostru celui mai prețios, care este limba noastră. Am ținut în vedere totdeauna numai și numai dezvoltarea literaturii noastre și și cultura poporului, — și aceste am tins a le apăra fără cea mai mică jignire a celor din jur. Fiind poporul nostru destul de numărăos întru aceste părți și spornic, a lipsit orice tendință agresivă, și așa prin cărmuire înțeleaptă am desfășurat puterile noastre spre ținta ce ne este prefriptă.

Al doilea lucru de mare moment, carele a adus binecuvântare pentru societatea noastră este, că din sinul ei a fost exchise diferențele de clasă și confesiune.

Lipsită de politică și de confesionalism cari adeseori otrăvesc relațiunile vieții omenești, societatea noastră ajuns la dezvoltarea îmbucurătoare, despre care este mărturie serbarea de azi.

Cumcă românii, când e vorba de această instituțiune culturală, știu aprecia după merit interesele ei, ne adeverește mai pe sus de toate chiar adunarea prezentă, la care cu deosebire mângăiere sufletească și sperări încurajătoare pentru riitor, salutăm pe toți măriții arhieriei ai celor două biserici ale noastre. Exemplul dat de prea devotații noștri arhieriei vor servi de faclă animătoare luminând cărările credincioșilor săi, și arătându-le pe unde și cum sunt datorii a purcede față de această instituțiune culturală. Ei și-au câștigat titli de drept la mulțămăta recunoștința nu numai a noastră, celor ce suntem de față, dar a toată suflarea română.

Preasântiți Părinți, domni și frați! Serbăm iubileul de 50 ani a celei dintâiu societăți culturale a poporului român de pe aceste plaiuri. Mai suntem pe aci un număr mic, dintre cei ce au luat parte la constituțiunea din 1861. Ca depositari credincioși ai tradițiunilor neamului nostru, avem mângăierea de-a constată, că prin conducere

înțeleaptă și lucrarea însuflețită a tinerimei noastre societatea noastră a luat avânt îmbucurător, de care este foarte mare lipsă acum, când sistemul de creștere restringe mult aspirațiunile noastre culturale.

Animat de aceste idei și simțeminte, vă zic la toți, cel mai sincer: bine ați venit!

Totodată vă rog pe toți, ca pentru insuficiența noastră de-a primi după cuviință o adunare atât de impunătoare, să nu ne faceți imputări: că ne-am incumetat a invita adunarea aceasta într'un loc atât de mic. Nu am făcut-o din încredințare în puterile noastre, cari le știam a fi atât de slabe: ci pentruca să ne plecăm dorinței de a-se țineă aceste serbări culturale în locul, carele este cel mai vechiu cuib al deșteptării noastre naționale. Nu căutați dară la puțină comoditate, ce vă putem oferi: ci mai vărtos aprețiați simțemintele noastre de iubire frățească, cu care vă îmbrățișăm și vă zicem încă odată: bineați venit!

Cuvântul de deschidere

ținut de vice-prezidentul „Asociațiunii“ Dl ANDREI BĂRSEANU la adunarea jubilară din Blaj, din 15/28 August 1911.

(Continuare).

Dorința aceasta ferbinte a moșilor și a strămoșilor noștri o vedem exprimată în toate plângerile și cererile adresate Domnitorilor și Staturilor țării în cursul veacului al XVIII-lea și în partea primă a veacului al XIX-lea, începând dela cererile energicului și în veci neuitatului Arhieriu Ioan Inocențiu Micul până la rugămintea episcopilor Vasile Moga și Ioan Moga și Ioan Leményi, înaintată Dietei ardelene în a. 1842 „în cauza Românilor locuitori pe pământul crăiesc, numit și sășesc“ și până la rezoluțiunile memorabilei adunări de pe „Câmpul libertății“ din 3/15 și 4/16 Maiu 1848.

Nizuințele înaintașilor noștri din restimpul acesta le-aș putea asemăna cu dorul de lumină al celui ce și-a perdut vederea, cu chinul celui însetoșat, care aude în apropiere murmurul unui isvor, la care însă nu poate ajunge, cu svârcolirile unei paseri închise în colivie, cu căutarea unei licăriri de lumină de planta, ce tânjește în întunec.

Și când bătă ciasul de mântuire, când iobăgia se desființă, când se introduseră rândueli nouă și în țara aceasta, rândueli, care nu mai făceau deosebire între om și om, ci-l lăsau pe fie-care să se ferească după vrerea și puțința sa, cu câtă râvnă se îndreptară părinții noștri pe câmpul larg și bogat în roade ale culturii, cu câtă sete începură ei a sorbi din isvorul oprit mai înainte, cu câtă

bucurie salutară ei raza de lumină, ce se arată în sfârșit și pentru dânșii!

Fiii foștilor iobagi alergau din toate părțile la învățătură, peste tot începură a se ridica școli mai mici și mai mari, de multe ori cu jertfe aproape supra-omenești, tiparele se puseră în mișcare, însemnând pe hârtie albă slovă românească, Biserica națională începū a se organiza din nou și în multe părți ale țării se înălțară din cenuse altare nouă, drept semn de mulțumită Celui Atotputernic pentru norocoasa schimbare a lucrurilor.

În timpul acesta de reculegere națională se ivi, sau, mai bine zis, se reluă ideea înființării unei societăți, care să aibă de scop cultivarea limbii, sprijinirea tinerei literaturi naționale și propagarea cunoștințelor folositoare în mijlocul poporului: a unui „Partenon român“, a unor „sărbători olimpice“, unde tinerii să audă pe bătrâni vorbind românește, a unei însoțiri, care „din o contribuire, ce o ar hotărî statutele“, ar înființa „un fond pentru formarea de bibliotecă română, muzeu român“ și la care „literații noștri și mai ales cei începători, mai înainte de a-și da opurile sale pe mâna fiilor lui Guttenberg, le-ar așterne spre o revisiune literară“.

Ideea aceasta, reînviată de nou în această formă de venerabilul bătrân Ioan cavalier de Pușcariu, pe atunci pretorele cercului Veneția din Țara Oltului, află răsunset în toate părțile. Din mai multe locuri se auziră glasuri, cari sprijiniau din toate puterile propunerea corespondentului anonim „din Țara Oltului“, apărută în n-rul 12 din 24 Martie 1860 al foii „Telegraful Român“. Între alții, profesorul blăjan, fericitul Ioan Russu, mai pe urmă canonic metropolitan, scria în aceeași foaie: „...N'am decât a aplauda și a consimți din inimă și a dori realizarea acestei idei; căci cine n'a simțit și nu simte până astăzi trebuința unei asemenea reuniuni pentru cunoștințele anticve și literare, unde capacitățile noastre cele mai alese și mai deprinse, având ocaziune a-și comunica ideile și cunoștințele sale, prin aceasta ar da o direcțiune mai salutară și mai avantajoasă literaturii noastre, — căci e prea cunoscut și constatar acel adevăr, că fiecare națiune, care s'a interesat de prosperarea și înaintarea literaturii sale, numai prin atari asociațiuni a putut ajunge scopul dorit în seara literaturii!... Având noi atari reuniuni, de

care face pomenire corespondentele „Telegr. Rom.“ din „din Țara Oltului“, s'ar putea delătură multe pedeci, ce ni se ivesc chiar și în privința limbii și a scrierii; s'ar mijloci și statornici o uniformitate, și n'am orbecă și nu ne-am conduce fiește-care numai de principiile și convicțiunile individuale. — Din atari asociațiuni s'ar stârni și nutri în bărbății noștri și un spirit de emulare, de activitate și încurajare, și autorii de produse literare n'ar avea teamă, că opurile lor vor zăcea cu zeci de de ani necheltuite și mâncate de pulvere. S'ar nevoi fiecare zic, în sfera obiectelor sale, cu care s'a ocupat în viață, să iasă la lumină cu niscari produse pipăite și rumegate și date la lumină numai după ce au suferit cu rezultat bun și proba acestei auctorități literare. Cu un cuvânt: literatura noastră ar avea astfel ocaziunea cea mai plăcută a înainta în produsele sale, în diverse ramuri de știință“.

Propunerea pretorelui Pușcariu fu așadară întimpinată cu bucurie, cu deosebire din partea elementelor mai tinere din aceea vreme; cu toții simțiau trebuința unei însoțiri de felul celei proiectate, dela care așteptau atât bine pentru viitor.

Eră întrebarea însă, cine să ia inițiativa pentru înfăptuirea ideii puse în mișcare, cine să aducă la îndeplinire aceea, ce se prefăcuse în dorința generală a părții mai luminate a Românilor ardeleni?

Privirile tuturor se îndreptară la Arhieriei Bisericii naționale, la conducătorii naturali ai poporului nostru, cari nicicând nu și-au părăsit în momente grele turma lor cuvântătoare și a căror chemare eră și este tocmai apărarea intereselor mai înalte morale și intelectuale ale neamului.

Și cei trei nemuritori Arhieriei, ale căror nume binecuvântate le-am amintit mai sus, înțelegând dorința generală, — dorință justificată și de schimbările politice, ce erau în perspectivă, — nu pregetară a se face interpreții ei. Ei își puseră numele în fruntea petiției din 10 Maiu 1860, acoperite de 181 iscălituri și adresate Locotenentei transilvane pentru permiterea unei „adunări consultatoare“ spre scopul înființării unei reuniuni, „a cărei chemare să fie lățirea culturii populare și înaintarea literaturii cu puteri unite“.

Rezultatul acestei petiții, după oarecare obiecțiuni și trăgănări din partea Guvernului provincial tran-

silvan și dupăce într'aceea împrejurările politice din Monarhie se schimbă în mod însemnat în urma diplomei împărătești din 20 Octomvrie 1860, fu concesiunea adunării de consultare, adunare ținută în zilele de 9—11 Martie v. 1861 în Sibiu sub presidiul marelui și în veci nemuritorului Arhieriu Andreiu Șaguna.

În această adunare se croi temelia, se fixară regulile fundamentale ale însoțirii atât de mult dorite și care, după împrejurările politice de atunci, avea să poarte numele: „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“.

(Va urma).

Proprietar-editor: Aurel C. Domsa.
Redactor responsabil: Augustin Gruția

„ECONOMUL“

Institut de credit și econ., societate pe acțiuni.

Centrală în Cluj (casa proprie)
Strada Vesselényi-Miklós 26.
Filiale în Gherla, Ludușul de Mureș și Aiud.

Intemeiat la anul 1886.

Are Capital social în 4000 acțiuni
K 400.000
„ Fonduri de rezervă „ 300.000
„ Fonduri culturale și de binefacere . . „ 15.000
„ Depuneri spre fructificare peste . . „ 2.300.000
Primește depuneri spre fructificare dela privați cu 5% până la 5½% după sume și stabilitate; iar dela corporațiuni în condițiuni excepțional favorabile.

Escontează cambii cu cel puțin două subscrieri.

Dă împrumuturi pe cambii cu acoperire ipotecară cu 7% și 8%. Acoardă împrumuturi ipotecare cu amortizare pe 10, 20 și 30 ani cu 7%.

Acoardă împrumuturi de Cont curent cu acoperire de hârtii de valoare notate la bursă cu 6% și 7%.

„Economul“ ajută, ca să se înființeze în comune bănci sătești; de acelea s'au făcut la Gilău, Feneș, Sălciua, Berind, Măcișul Ung., Gădălin, Ugruț, Ciachi-Gârbău Feiurd și Cuzăplac.

„Economul“ mijlocește cele mai eftine asigurări pe viață și contra focului.

Instituții principale de binefacere:

1. Masa studenților academici „Dr. Aurel Mureșianu“.
2. Ambulanța „Ioan Petran“ pentru clienții țărani lipsiți.
3. Serviciul de informații de drept pentru țărani.

(69) 8.

